

JONATHAN GOTTSCHALL

EGCHTE

MANNEN

VECHTEN

HOE MANNEN DE PIKORDE BEPALEN

Echte mannen vechten **is het adembenemende verslag van wetenschapper Jonathan Gottschall, die besloot zijn veilige kantoor in te ruilen voor een vechtklub en 'cage fighter' te worden. Naast zijn bloedstollende persoonlijke ervaringen in de ring – de paniek tijdens zijn eerste gevecht, de adrenaline en de euforie na afloop – beschrijft hij ook de universele werking van de mannelijke pikorde.**

Of het nu gaat om concurrentie op het werk, sportieve krachtmetingen of verbale piswedstrijden: op onnavolgbare wijze beschrijft Gottschall de rituelen en regels van mannen onder elkaar. Aan de hand van inzichten uit de wetenschap van sport en competitie laat hij zien waarom mannen vechten (en we daar zo graag naar kijken).

'Met humor, literaire verve en zelfspot verkent Gottschall onderwerpen als duelleren, pesten, voetbal, de haat-liefdeverhouding van mannen met oorlog, en gewelddadig vermaak: van gladiatorenspelen tot kooigevechten.' PUBLISHERS WEEKLY

'Charmant en verhelderend. Een groot romanschrijver waardig.'
STEVEN PINKER

Jonathan Gottschalls werk verscheen in **The New York Times**, **Scientific American**, **Nature** en **The New Yorker**. Met zijn vorige boek **The Storytelling Animal** was hij finalist voor de **LA Times Book Prize**.

**De professor
die ging cage fight**

**MAVEN
PUBLISHING**
mavenpublishing.nl

9 789491 845482

JONATHAN GOTTSCHALL

**ECHE
MANNEN
VECHTEN**

Hoe mannen de pikorde bepalen

Vertaald uit het Amerikaans door Pon Ruiter

MAVEN
PUBLISHING

Inhoud

VOORWOORD	11
1 RAADSELS ROND HET DUEL	19
2 APENDANS	47
3 HARDE KERELS	79
4 GOLIATH VERSLAAN	117
5 DE SPORTIEFSTE OVERLEEFT	145
6 OORLOGSPELLETJES	187
7 BLOEDDORSTIGHEID	217
8 WAT VECHTEN INHOUDT	245
EPILOOG: DAVID VERSLAAN	273

Woord van dank 289

Noten 295

Literatuurlijst 313

Afbeeldingen 336

Voorwoord

12 Het is 31 maart 2012, in de avond, en ik sta halfnaakt in een kooi van staaldraad. Ik wip rusteloos van de ene voet op de andere in een poging de spanningsopbouw te onderdrukken. Om me heen staan schreeuwende mannen in stoere T-shirts, met een plastic beker bier in hun hand. Ik zie de jongeman die zich een weg baant door de menigte om me in elkaar te slaan, om me in slaap te wurgen. Eigenlijk is het een nachtmerrie.

Ik ben negenendertig. Ik ben docent Engels aan een kleine universiteit. Mijn eerste boek, *The Rape of Troy*, ging over de wetenschappelijke kijk op geweld (van moord tot genocide), maar alles wat ik weet heb ik geleerd van uit mijn luie stoel. Ik heb nooit echt geweld meegemaakt. Ik heb zelfs nog nooit gevochten. Maar dat gaat zometeen veranderen.

Terwijl ik dans en heen en weer spring, zie ik hoe ze zijn lippen insmeren met vaseline en er een beetje tussen schuiven. Hij balt zijn vingerloze handschoenen tot vuisten, en ik hoor mijn handschoenen knerpen als ik hetzelfde doe. Mensen hebben allerlei misvattingen over handschoenen. Ze denken dat de sport

er beschaafder van wordt, maar het barbaarse ervan komt juist voort uit die handschoenen. De fijne botjes in de hand zijn niet opgewassen tegen de zware schedel. Je slaat je hand kapot tegen een hoofd. Maar wikkel je hand in verband en tape en omhul hem vervolgens met schuim en leer, en de broze vuist wordt een geduchte knots.

De jongeman loopt het trapje naar de ring op. Onder zijn huid kronkelen de pezen als slangen. De stalen deur slaat achter hem dicht en wordt vergrendeld. We gaan knokken tot één van ons dat niet meer kan. De scheidsrechter gaat in het midden van de kooi staan. Zometeen begint het gevecht, en ik ben erg opgelucht dat ik niet de angst voel die ik verwachtte. Er is wel angst, maar niet de doodsangst die me krachteloos maakt, die me in de verleiding brengt om naar huis te vluchten. Weet je wat ik vooral voel? Ik voel me scherp en gefocust, iets wat ik nog nooit heb meegeemaakt. Verder is er niets in de wereld, alleen die jongeman. Geen geluid, geen geur, geen vrouw die ongemakkelijk heen en weer schuift in haar stoel, geen hoekman die geruststellend in mijn oor fluistert.

13

De scheidsrechter gaat naast ons staan. Hij schreeuwt elk van ons toe: 'Ben je er klaar voor?' We knikken. Eén hartslag later, en de beschaving smelt weg, alle regels gaan in rook op en we treffen elkaar in het midden van de kooi om elkaar om zeep te helpen. Ik heb de jongeman nog nooit gezien, en ik heb alleen maar respect voor hem. En toch zal ik worden toegejuicht als ik hem met klap na klap bewusteloos probeer te slaan, als ik zijn gewrichten kapot probeer te trekken, als ik hem wurg tot zijn ogen naar boven draaien tot alleen het wit nog te zien is.

De scheidsrechter schreeuwt: 'Vechten!' En dus doen we dat.

14

Het was het hoogtepunt van een tocht die twee jaar eerder begon toen ik in het hokje zat dat ik deelde met twee andere parttimers aan de faculteit Engels en de teleurstellingen van mijn academische carrière de revue liet passeren. Ik was gepromoveerd, mijn naam stond op een paar boeken en ik had mijn kwartiertje roem (of wat daarvoor in academische kringen doorgaat) al gehad, maar ik had nog steeds maar een tijdelijke aanstelling. Ik maakte eerstejaars duidelijk hoe ze het schrijven van opstellen moesten aanpakken – niet dat dat hen iets interesseerde – en daar verdiende ik zestien mille per jaar mee. Mijn carrière stelde niets voor. Dat wist ik al een hele tijd. De vraag was of ik de moed kon opbrengen om iets nieuws aan te pakken, of het op zijn minst mijn leidinggevenden zo lastig kon maken dat ze me eruit gooiden.

Terwijl ik op en neer liep tussen het hokje en de gang ernaast, zag ik buiten opeens iets bewegen. Ik liep naar het raam. Vroeger zat er tegenover Engels een winkel in auto-onderdelen. Maar nu stonden er achter de grote winkelruiten heel andere dingen. In een kooi van staaldraad zag ik twee jongemannen. Ze dansten, traptten, stompten, tackelden, vielen, stonden op en dansten dan verder. Er hing een nieuw bord aan het gebouw: MARK SHRADER'S ACADEMY OF MIXED MARTIAL ARTS. Ik bleef een hele tijd bij het raam

staan kijken naar de vechters. Ik benijdde hen om hun jeugdige kracht en moed. Zij leefden binnen de wanden van hun kooi, terwijl ik zat weg te schimmelen in mijn hokje.

Ik begon me beelden voor de geest te halen. Ik zag me de straat oversteken en me bij hen aansluiten. De gedachte dat mijn vrede-lievende collega's op zouden kijken van hun poëziebundels en mij dan slag zouden zien leveren in de kooi vervulde me met pervers genoeg. Wat een schandaal zou dat zijn. *Zo gaan we het aanpakken*, dacht ik met een glimlach. *Zo zorg ik dat ze me ontslaan*.

In de volgende maanden begon ik aan de opzet van een boek over een beschaafde wetenschapper Engels, zijn hele leven al gespecialiseerd in vluchten in plaats van vechten, die aan *mixed martial arts*, zeg maar vechtsport, gaat doen. Dat boek zou voor een deel een geschiedenis zijn van geweld, voor een deel *Fight Club*, maar dan niet verzonnen, en voor een deel een overzicht van de wetenschap rond sport en bloeddorstigheid. Het zou gaan over de strijd – hoe treurig en mal en anachronistisch het ook mag lijken – die mannen moeten voeren om mannen te kunnen zijn.

15

Niet lang nadat ik de sportschool aan de overkant van de straat had gezien, ging ik lunchen met mijn vrouw. Toen ik een salade bestelde, wierp ze me een sceptische blik toe. 'Een salade? Voel je je wel goed?'

'Jawel,' zei ik. 'Maar ik ben veel te zwaar. Ik moet aan mijn conditie werken.'

Toen ze vroeg waarom, vertelde ik ietwat beschaamd over mijn maffe plan om aan kooivechten te gaan doen. 'Waarom zou je dat doen?' vroeg ze. Ik zocht naar een eerlijk antwoord. 'Ze maken je af,' zei ze. 'Je kunt er niks van.'

Dat mijn vrouw geen hoge dunk had van mijn vaardigheid deed pijn, maar wat nog meer pijn deed, was dat ze wat later heel ontspannen deed over de gevaren die vechten met zich meebracht. Toen het me moeite kostte om in Pennsylvania mensen te vinden om tegen te vechten (de overheid maakt het vechters die al wat ouder zijn niet gemakkelijk), stelde ze voor om naar Las Vegas te

gaan, waar haar broer woont. ‘Anthony kent massa’s vechters,’ zei ze. ‘Volgens mij kan hij je wel helpen.’

Het koude zweet brak me uit. ‘Las Vegas is het vechtmekka van het heelal,’ zei ik. ‘Echt waar. Die lui daar maken me af. Dan krijg je me in stukken en brokken terug.’ Eigenlijk wilde ik dat ze me mijn hele suïcidale plan uit mijn hoofd praatte. Eigenlijk wilde ik dat ze mijn handen pakte en me door een waas van ontmannende tranen duidelijk maakte dat het echt te gevaarlijk was en dat ze het vreselijk zou vinden als mijn knappe gezicht door littekens ontsierd zou raken. Maar in plaats daarvan staarde ze in de verte, als een gevangene die over de vrijheid droomt.

‘Ja,’ zei ze. ‘Volgens mij moet jij echt naar Las Vegas.’

Maar dat maakte haar vraag er niet minder goed om. Waarom wilde ik dit eigenlijk? Zat ik in een midlifecrisis? Volgens mij niet. Leek MMA – een sport waarbij het erom draait de ander lens te slaan en te schoppen voor hij dat bij jou doet – me eigenlijk leuk? Nou, nee. Dacht ik nou echt dat kooivechten me een uitweg bood uit mijn vegetatieve bestaan in een hokje? Ja, ik was zo desperaat dat ik daar wel op hoopte. Maar er kwam meer bij kijken. Ik wilde vechten omdat ik vechten fascinerend vond en ik er meer over te weten wilde komen, van binnenuit, en erover wilde schrijven. Ik wilde vechten omdat ik altijd bewondering had gehad voor fysieke moed en toch nog nooit iets dappers had gedaan. Een van de belangrijkste redenen dat ik wilde vechten, was, denk ik, de reden waarom mannen altijd al hebben gevochten: om erachter te komen of ik laf ben.

En dus maakte ik in januari 2011 de korte oversteek van mijn chique college naar de rauwe stank van de plaatselijke vechtsport-school. Tegenover de ramen van Engels wijdde ik me aan de kunst van het vechten, samen met studenten, militairen, olieboorders, een actuaris, een hulpkelner, een popzanger, een boomchirurg en af en toe een jonge vrouw. En elke avond nam ik naast blauwe plekken en kneuzingen verhelderende inzichten mee over de vraag waarom geweld zo aantrekkelijk is. En zo weerzinwekkend.

Ja, ik stak de straat over om te leren vechten, maar ik bleef ook academicus. Ik bleef aandacht houden voor de basale vragen die in de zweterige lucht van een MMA-sportschool hangen, en ik bleef naar antwoorden op die vragen zoeken. Je had de grote vragen: waarom vechten mannen? Waarom zijn er zoveel mensen die daar graag naar kijken? En waarom zijn mannen zo volstrekt anders dan vrouwen, vooral als het om geweld gaat? Er waren ook vragen die eerst van ondergeschikt belang leken, maar uiteindelijk grote implicaties bleken te hebben: waarom besteden (verspillen?) mensen zoveel tijd aan sport? Zijn traditionele vechtsporten als karate en kungfu flauwekul? Waarom proberen vechters elkaar met blikken te doden? En waarom zijn er andere primaten die dat ook doen?

Toen ik me aanmeldde bij de sportschool verwachtte ik een boek te schrijven over de snelle opkomst van het kooivechten in de Verenigde Staten en wat die enorme populariteit zegt over ons, en dan niet alleen als land, maar als soort. Ik dacht dat MMA slecht was voor de mensen die eraan deden, en slecht voor de samenleving als geheel. Ik zag kooivechten als een metafoor voor iets wat door en door rot was in de mens. Maar op basis van onderzoek in de bibliotheek ben ik ervan overtuigd geraakt dat MMA ons niets interessants te zeggen heeft over plaats en tijd. Mensen vinden het gewoon fascinerend om naar vechten te kijken, overal en altijd. En mijn onderzoek in de sportschool – sparren, interviewen en uiteindelijk zelf vechten – haalde al mijn andere vooronderstellingen onderuit. Kort gezegd: ik ging ervan uit dat ik zou schrijven over de duisternis in mannen, maar uiteindelijk schreef ik een boek over hoe mannen die duisternis op afstand houden.

Eén belangrijke rode draad loopt door de hoofdstukken die hierna volgen. Dit boek heeft wel MMA als uitgangspunt, maar het gaat over duels tussen mannen, in de breedste zin van het woord. Volgens de meeste historici is het duel in de zestiende eeuw ontstaan, in Europa. Maar het is juist niet een westerse uitvinding, en evenmin een die door de mens is gedaan. Ook dieren vechten, en

biologen hebben het dan – en dat is veelzeggend – over een duel, een toernooi, of, meestal, over een ritueel gevecht. Denk bij een ritueel gevecht aan walrussen die aan de rand van het water strijd leveren, of herten die hun geweien tegen elkaar laten kletteren, met als doel vast te stellen wie aanspraak kan maken op waar het in het leven om draait, op basis van een aan beperkingen onderhevig en daardoor niet al te riskant duel. Dat geldt in versterkte mate voor mensen. Mensen, en dan vooral mannen, zijn zeer bedreven in wat ik de apendans noem: een verbijsterende veelheid van geritualiseerde, aan regels gebonden duels. Die kunnen dodelijk van aard zijn (pistolen op tien pas), maar ook vechtsporten als MMA behoren ertoe, American football, stoeipartijtjes tussen jongens en zelfs dingen waarbij het alleen maar om taal gaat, zoals rap battles en eindeloze debatten over niks. Vaak lijken ze lachwekkend en soms lopen ze tragisch af. Maar ze dienen een belangrijk doel: ze helpen bij het oplossen van conflicten en het vaststellen van een hiërarchie, met zo min mogelijk bloedvergieten en maatschappelijke chaos. Zonder de beperkende codes van de apendans zou de wereld een stuk grauwer en gewelddadiger zijn.

Raadsels rond het duel

20 *Het probleem met dit land is dat een man zijn hele leven lang mis-
schien wel niet weet of hij een lafaard is of niet.*¹

– John Berryman

Het eerste kooigevecht in de geschiedenis van het Ultimate Fighting Championship (UFC) vond plaats op 12 november 1993. Het was karate tegen sumo.² Geen regels. Geen ronden. Geen gewichtsklassen. Geen handschoenen. Geen genade. En geen ring.

De bedenkers van het UFC wilden de kans te baat nemen om duidelijk te maken waar het in de vechtsport om draaide: dat het geen sport was. Het was, in de woorden van de eerste presentator, Rich ‘G-Man’ Goins ‘een tweegevecht in de puurste vorm: overleven of kapotgaan’.³ De bedenkers hadden eerst het plan om de vechters op te sluiten in een onder stroom gezette kooi, met daaromheen een soort slotgracht met uitgehongerde alligators, maar vonden dat bij nader inzien een beetje over the top.⁴ In plaats daarvan zou er worden gevochten in een achthoekige kooi van staaldraad. Een presentator vergeleek hem met de arena waar hondengevechten

plaatsvonden. Als de vechters eenmaal binnen waren, zou de kooi van buitenaf met grendels worden afgesloten. De enige manier om eruit te komen, was door de andere man heen. Nog een citaat van de G-Man: 'De regels zijn eenvoudig: twee mannen gaan naar binnen, een komt er weer uit.'⁵ (Waarschijnlijk is het geen toeval dat in *Mad Max Beyond Thunderdome*, de dystopische fantasyfilm uit 1985 met Mel Gibson, de menigte hetzelfde schreeuwt als er gladiatoren in een kooi met elkaar vechten.

De eerste vechter die de kooi binnenstapte, was een gigantische Hawaïaanse sumoworstelaar, Teila Tuli. Hij liep tussen de toeschouwers door, met om zijn lichaam een geblokte *muumuu*, de traditionele wijde mantel die ze op de eilanden dragen, en op zijn hoofd een skimuts. Hij overhandigde de mantel en de muts aan zijn hoekmensen en danste toen in zijn Hawaïaanse hemd de kooi rond. Hij zag er ontspannen en zelfverzekerd uit. Teila Tuli was bijna 1,90 meter lang, kaal en enorm dik. Hij woog meer dan tweehonderd kilo, en het vet zat op alle gewone plaatsen: billen, buik en wangen. Maar na verloop van tijd was hij aan de grens gekomen van de hoeveelheid vet die op de gewone plaatsen kon worden opgeslagen, en dus was zijn lichaam dat op allerlei plaatsen in cellulitiszakken gaan doen. Er zaten er een paar tussen zijn borst en bovenarmen, en achter zijn nek zat nog een blubberige rol, als een soort kussen. Niettemin was hij een prachtig exemplaar, en onder de lagen vet golfdde zware spieren. Ondanks zijn massa bewoog hij zich even lichtvoetig als een danser en ging hij moeiteloos een paar keer diep door zijn knieën. Teila Tuli was een formidabele sportman.

Zijn tegenstander was Gerard Gordeau, een Nederlandse karateka met een zwarte band. Uiterlijk stelde hij vergeleken met de Hawaïaan niet veel voor. Gordeau was lang en mager, met een crewcut en warrig borsthaar. Met zijn dunne armen en bijna uitdagerend niet-afgetrainde lijf oogde hij helemaal niet als een sporter. Hij zag er eigenlijk gewoon uit als wat hij was: een schoolconciërge, die naast zijn werk meedeed aan karatetoernooien. Gordeau